

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 218. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801216096/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET TREDJE BREV

da han læste sine Digte højt. Saa kan de klage med ham:
»Vi mærker med hvilket Bifald vores Geni bliver belønnet.«

Hvis der Mæcener var i vore Tider,
saa fremstod straks Vergiler og Ovider.

Det er Hovedaarsagen til Tilbagegangen. Andre tilføjer flere Aarsager. Selv mener jeg at den litterære Virksomhed i høj Grad lider under den strenge Bogcensur, som gør at der ikke udkommer andet end hvad der er slapt, selvudslettende, krybende, kraftesløst, aandskrafttærende og oldingeagtigt. Paa Grund af Censorernes Frygtsomhed eller Uvidenhed eller deres elendige Smag bliver tit de allerbedste Bøger undertrykt eller de allermest værdifulde Betragtninger strøget. Derfor mener Forfatterne at det er fornuftigere at lade deres Aandsfostre blive kvalt i Fødslen eller henligge som Føde for Orme end at overlade dem til Censorernes Tortur. Hvis nogen skulde være i Tvivl om denne Censurs Virkning, saa skal han bare sammenligne de Bøger som har været igennem Pølsemaskinen med Bøger som er trykt uden Censur – saa vil han se hvor stor Forskel der er paa Skidt og Kanel. Det *Imprimatur* som man plejer at sætte foran i Bøger har omtrent samme Betydning som hvis Censor vilde sige: »Denne Bog indeholder ikke andet end Gas, Banaliteter og Ting der er sagt saa mange Gange før at det er til at brække sig over«, eller: »Dette Værk maa trykkes, da det ikke indeholder andet end nogle lokale Sandheder eller Meninger som er godkendt her i Landet«. Man indvender ganske vist at der findes nogle helt vilde Forfattere som maa holdes paa Plads med den Slags Lænker. Men af to Onder maa man vælge det mindste; og den Nytte man har af denne Forsigtighedsforanstaltning er ubetydelig sammenlignet med de Gener den medfører. Her i Norden findes der lysende Begavelser; men saa vidt jeg kan se kan de ikke komme til deres fulde Udfoldelse før denne Hindring bliver fjernet, og før de sidste Rester af den gamle gotiske Surdejg bli-

LÆSNING

ver udrenset. Jo større Kultur et Folk har, jo mere Frihed giver det sine Forfattere. Virkningen af dette kan man se i Frankrig, hvor der paa Ludvig den Fjortendes Tid opstod Historikere, Talere, Filosofer og Digttere, hvis Værker vor Tids Forfattere beundrer, men slet ikke er i Stand til at efterligne. Da Trykkefriheden blev indskrænket ved haarde Love, og Talerne, Digterne, ja selv Komedieforfatterne kom under en strengere Censur, da

blev hvert Digter-Indfald plat,
Sangen toned hæst og mat.

Nu da Sverige har faaet Fred er de svenske Forfattere begyndt at rejse Hovedet. Men selv om man vilde sætte alle Sejl til, som man siger, saa tror jeg ikke paa nogen større Fremgang saa længe den gamle Censur bliver ved med at lægge Baand paa Aandslivet. At der ikke maa skrives noget som strider imod Religion og Moral, det er efter min Mening en nødvendig Sikkerhedsforanstaltning; men Censorerne udvider den i én Uendelighed; de leder efter Majestætsfornærmelser i Kogebøger og slaar bagud hver Gang de ser noget uvant eller noget der ikke er helt for-tærsket. Gid Censuren kun gik frem efter denne ene Regel: »Det paahviler Censorerne at have Indseende med at den litterære Verden ikke ved Udgivelsen af banale, pøbelagtige eller plagierende Skrifter bliver nedsat i det almindelige Omdømme«. Saadan en Regel vilde have den Virkning at der vilde udkomme faa, men udmærkede Skrifter, som vort Aarhundrede kunde være bekendt, i Stedet for de Aarstalstabeller og den tilsvinede Makulatur som litterære Proletarer bylter paa os, og som vi er ved at kvæles i.

Der er en Del Mennesker der mener at jeg nærer et intetst Had til Metafysikken. Det kommer af den saakaldte Lovtale jeg for nogle Aar siden holdt over denne Videnskab, og som man snarere ansaa for at være en Lig-prædiken. Men ved Metafysik forstod jeg en Liste over Fagudtryk og subtile Distinktioner som Disputatsdelta-